

Asia: VN/477/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Pyydämme lausumaan hallituksen esitysluonnoksesta sekä vastaamaan seuraavaan kysymykseen:

2. olisiko mielestänne kohdassa 5.1 esitetty vaihtoehtoinen malli, jossa kuraattori olisi sosiaalityöntekijä tai sosionomi parempi

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kuraattorin kelpoisuus

Lakiesityksen sisältyy ehdotus kuraattorin kelpoisuudeksi. Sosnet kannattaa kelpoisuuden täsmentämistä, koska nykyisessä laissa oleva kelpoisuus on osoittautunut monella tapaa epäonnistuneeksi ja ennen kaikkea tulkinnanvaraiseksi. Käytännössä räikeimmillään kuka tahansa soveltuvan korkeakoulututkinnon suorittanut on voinut toimia kuraattorina. Tämä ei ole tukenut tarkoituksenmukaisella tavalla kuraattoreiden työtä sosiaalialan ainoana ammattilaisena oppilaitosympäristössä.

Sosnet pitää lakiesityksen kohdassa 5.1. esitettyä vaihtoehtoista muotoilua, jossa kuraattori olisi sosiaalityöntekijä tai sosionomi, parempana. Kohdassa 5.1 esitetyt perustelut ovat kannatettavia. Sosionomin tai sosiaalityöntekijän kelpoisuusvaatimus tukisi kuraattoreiden työtä sosiaalihuollon asiantuntijana koulussa, asiakasturvallisuutta, yhdenvertaisuutta sekä myös sote-uudistuksen tavoitteita ja toimeenpanoa. Kuraattori on koulussa ainoa sosiaalihuollon ammattilainen, jolloin on tärkeää varmistua tehtävässä edellytettävästä riittävästä osaamisesta, sen ylläpitämisestä sekä ammattieettisistä velvollisuuksista ja dokumentoinnista. Kuraattorin on kyettävä itsenäisesti tuomaan kouluun sosiaalihuollon asiantuntemus. Kuraattorin kelpoisuuden tulee turvata mahdollisuuksia lasten ja nuorten ongelmien varhaiseen tunnistamiseen sekä asiakkaiden

tarpeita vastaavien ja sujuvien palvelupolkujen rakentamiseen, joka korostaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän monipuolinen tuntemusta. Tätä tukee se, että lasten ja nuorten arjessa kouluissa on käytettävissä sosiaalihuollon asiantuntemus. Vaihtoehtoisessa mallissa kaikki kuraattorit olisivat laillistettuja sosiaalihuollon ammattihenkilöitä, mikä mahdollistaisi myös kuraattoreiden työn ohjauksen ja ammattihenkilövalvonnan aluehallintovirastojen ja Valviran viranomaisvalvontana.

Vastaavan kuraattorin kelpoisuuteen ei esitetä muutoksia. On tärkeää, että ammatillisen esihenkilön kelpoisuutena edellytetään jatkossakin sosiaalityöntekijää ja että kelpoisuusedellytys on selkeästi määritelty.

Henkilöstömitoitus

Lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluille asetettaisiin lakisääteinen henkilöstömitoitus. Jatkossa perusopetuksen ja toisen asteen oppilaitoksen piirissä työskentelevällä kuraattorilla saisi olla enintään 670 oppilasta/opiskelijaa vastuullaan ja psykologilla enintään 780 oppilasta/opiskelijaa.

Sosnet kannattaa sitovaa kuraattori- ja psykologipalveluiden henkilöstömitoituksesta säätämistä. Sitova mitoitus parantaa palvelujen saatavuutta sekä lasten ja nuorten mahdollisuutta varhaiseen tukeen.

Esitys on oikeansuuntainen, mutta on huomattava että lakiesitykseen sisältyvät oppilas- ja opiskelijamäärät yhtä työntekijää kohti vaikuttavat suurelta suhteesta oppilaiden ja opiskelijoiden tuen tarpeisiin. Erityisesti korona on tehnyt näkyväksi sen, miten tärkeässä merkityksessä koulu ja sen tarjoamat oppilas- ja opiskelijahuollon palvelut ovat lasten ja nuorten tuen tarpeiden varhaisessa tunnistamisessa ja oikea-aikaisen avun saamisessa. Näihin palveluihin panostaminen on lasten, nuorten ja perheiden tulevaisuuden kannalta äärimmäisen tärkeää.

Lakiesityksen jatkovalmistelussa ja toimeenpanossa on hyvä tarkentaa, että laissa säädetty mitoitus on vain maksimimäärä oppilaita tai opiskelijoita, ja että tosiasiallisesti mitoitus tulee kunnissa tai uusilla hyvinvointialueilla harkita suhteessa oppilaiden/opiskelijoiden tarpeisiin. Mitoituksen tulee mahdollistaa yksilökohtaisen työn ohella ennaltaehkäisevä ja yhteisöllinen työ kouluissa. Lisäksi käytännön tasolla ratkaisevaa on myös työntekijän vastuulla olevien oppilaitosten ja toimipisteiden määrä. Sosnet edellyttää, että laissa säädettävää mitoitusta ja sen toimivuutta seurataan jatkossa tarkasti ja arvioidaan sen pohjalta kehittämistarpeet.

Sote-uudistuksessa oppilas- ja opiskelijahuollon palvelut on tarkoitus sijoittaa hyvinvointialueille ja osaksi soten kokonaisuutta. Sosnet on aiemmissa lausunnoissaan kannattanut tätä esitystä. Tässä yhteydessä on kuitenkin välttämätöntä turvata kuraattoreiden ja psykologien palvelut lähellä lapsia ja nuoria ensisijaisesti koulun tiloissa.

Lähteinen Sanna
Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto